

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Νοεμβρίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2000/31/ΕΚ – Υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής – Άρθρο 3, παράγραφος 4 – Παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας – Έννοια των “μέτρων που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας” – Άρθρο 3, παράγραφος 5 – Δυνατότητα εκ των υστέρων κοινοποίησης των μέτρων που περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας σε έκτακτες περιπτώσεις – Παράλειψη κοινοποίησης – Δυνατότητα προβολής των μέτρων αυτών – Ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιβάλλει στους παρόχους πλατφορμών επικοινωνίας, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός του, ένα σύνολο υποχρεώσεων ελέγχου και ειδοποίησης όσον αφορά εικαζόμενα παράνομα περιεχόμενα – Οδηγία 2010/13/ΕΕ – Υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων – Υπηρεσία πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο»

Στην υπόθεση C-376/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 24ης Μαΐου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιουνίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Google Ireland Limited,

Meta Platforms Ireland Limited,

Tik Tok Technology Limited

κατά

Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria),

παρισταμένης της:

Bundesministerin für Frauen, Familie, Integration und Medien im Bundeskanzleramt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Prechal, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen, N. Wahl (εισηγητή), J. Passer και M. L. Arastey Sahún, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι Google Ireland Limited και Tik Tok Technology Limited, εκπροσωπούμενες από τον L. Feiler, Rechtsanwalt,
- η Meta Platforms Ireland Limited, εκπροσωπούμενη από τον S. Denk, Rechtsanwalt,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους A. Posch και G. Kunnert,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από την M. Browne, τον A. Joyce και τον M. Tierney, επικουρούμενους από τον D. Fennelly, BL,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun, S. L. Kaléda και P.-J. Loewenthal,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 3, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2000, L 178, σ. 1), και, αφετέρου, του άρθρου 28α, παράγραφος 1, της οδηγίας 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2010, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων) (ΕΕ 2010, L 95, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/1808 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018 (ΕΕ 2018, L 303, σ. 69) (στο εξής: οδηγία 2010/13).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ των Google Ireland Limited, Meta Platforms Ireland Limited και Tik Tok Technology Limited, εταιριών εγκατεστημένων στην Ιρλανδία, και της Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria) (αυστριακής εποπτικής αρχής επικοινωνιών), με αντικείμενο αποφάσεις με τις οποίες η δεύτερη έκρινε ότι οι εν λόγω εταιρίες υπόκεινται στον Bundesgesetz über Maßnahmen zum Schutz der Nutzer auf Kommunikationsplattformen (Kommunikationsplattformen-Gesetz) (ομοσπονδιακό νόμο περί μέτρων για την προστασία των χρηστών σε πλατφόρμες επικοινωνίας) (BGBl. I, 151/2020, στο εξής: KoPI-G).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2000/31

3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 8, 22 και 24 της οδηγίας 2000/31:

«(5) Η ανάπτυξη των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας στην Κοινότητα παρακωλύεται από ορισμένα νομικά εμπόδια στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς τα οποία καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση της ελευθερίας της εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Τα εν λόγω εμπόδια απορρέουν από τις αποκλίσεις των νομοθεσιών καθώς και από την έλλειψη ασφάλειας δικαίου ως προς το ποιοι εθνικοί κανόνες ισχύουν για τις υπηρεσίες αυτές. Ενόψει της απουσίας συντονισμού και προσαρμογής των νομοθεσιών στους συγκεκριμένους τομείς, μπορεί να δικαιολογείται η ύπαρξη των εμποδίων αυτών υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Δεν υπάρχει ασφάλεια δικαίου όσον αφορά την έκταση στην οποία τα κράτη μέλη μπορούν να ασκούν έλεγχο σε υπηρεσίες που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.

(6) Με βάση τους κοινοτικούς στόχους των άρθρων 43 και 49 της συνθήκης και του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, τα εμπόδια αυτά θα πρέπει να καταργηθούν με το συντονισμό ορισμένων εθνικών νομοθεσιών και με την αποσαφήνιση ορισμένων νομικών [εννοιών] σε κοινοτικό επίπεδο, στο βαθμό που χρειάζεται για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η παρούσα οδηγία πραγματεύεται μόνον ορισμένα ειδικά ζητήματα που δημιουργούν προβλήματα για την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, είναι απολύτως συνεπής με την αρχή της επικουρικότητας όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 5 της συνθήκης.

[...]

(8) Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η δημιουργία νομικού πλαισίου που θα εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ κρατών μελών και όχι η εναρμόνιση του ποινικού δικαίου αυτού καθ' εαυτού.

[...]

(22) Ο έλεγχος των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να ασκείται στην πηγή της δραστηριότητας για να προστατεύεται αποτελεσματικά το γενικό συμφέρον και, γι' αυτό το σκοπό, είναι απαραίτητο να δοθούν εγγυήσεις ότι η αρμόδια αρχή θα εξασφαλίζει την προστασία του γενικού συμφέροντος όχι μόνο για τους πολίτες της χώρας της αλλά επίσης για όλους τους πολίτες της Κοινότητας. Για τη βελτίωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί επακριβώς η ευθύνη του κράτους μέλους καταγωγής των υπηρεσιών. Επιπλέον, για την αποτελεσματική εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών και προκειμένου να υπάρχει ασφάλεια δικαίου για τους φορείς παροχής των υπηρεσιών και για τους αποδέκτες τους, οι εν λόγω υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας θα πρέπει να υπόκεινται καταρχήν στο νομικό καθεστώς του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών.

[...]

(24) Στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, παρά τον κανόνα περί ελέγχου στην πηγή των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, είναι σύνηθες τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, υπό τους όρους της παρούσας οδηγίας.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας”: υπηρεσίες κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 1 της οδηγίας 98/34/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ 1998, L 204, σ. 37)], όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 217, σ. 18)].

[...]

η) “συντονισμένος τομέας”: οι προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτό.

[...]».

6 Το άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Εσωτερική αγορά», έχει ως εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.

[...]

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2 σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) τα μέτρα πρέπει:

- i) να είναι αναγκαία για έναν από τους ακόλουθους λόγους:
- δημόσια τάξη, ιδίως πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα,
 - προστασία της δημόσιας υγείας,
 - δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας,
 - προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή·
- ii) να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία βλάπτει τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο i) ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να βλάψει τους προαναφερόμενους στόχους·
- iii) να είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς·

β) πριν από τη λήψη των εν λόγω μέτρων και ανεξαρτήτως τυχόν δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών διαδικασιών και ενεργειών που αναλαμβάνονται στα πλαίσια ποινικών ερευνών, το κράτος μέλος:

- έχει ζητήσει από το κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 να λάβει μέτρα και το τελευταίο δεν έλαβε μέτρα ή τα μέτρα ήταν ανεπαρκή,
- έχει κοινοποιήσει στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 την πρόθεσή του να λάβει τέτοια μέτρα.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν, σε έκτακτες περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 στοιχείο β). Στην περίπτωση αυτή, τα μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται το συντομότερο δυνατό στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1, αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους το κράτος μέλος κρίνει ότι πρόκειται για επείγουσα κατάσταση.

6. Με την επιφύλαξη της δυνατότητας του κράτους μέλους να λάβει τα εν λόγω μέτρα, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη συμβατότητα των κοινοποιηθέντων μέτρων προς το κοινοτικό δίκαιο το ταχύτερο δυνατό. Εάν συμπεράνει ότι το μέτρο δεν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο, η Επιτροπή ζητεί από το εν λόγω κράτος μέλος να μη λάβει τα προβλεπόμενα μέτρα ή να τερματίσει επείγοντως τα ληφθέντα μέτρα.»

Η οδηγία 2010/13

7 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2010/13 ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

αα) ως “υπηρεσία πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο” νοείται η υπηρεσία όπως ορίζεται στα άρθρα 56 και 57 [ΣΛΕΕ], όπου ο κύριος σκοπός της υπηρεσίας ή ενός διαχωρίσιμου τμήματος αυτής ή μία βασική λειτουργία της υπηρεσίας είναι η παροχή στο ευρύ κοινό είτε προγραμμάτων, βίντεο παραγόμενων από τους χρήστες, ή και των δύο, για τα οποία ο πάροχος της πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο δεν έχει συντακτική ευθύνη, με σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία ή την εκπαίδευση, μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο α) της οδηγίας 2002/21/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 33),] και η οργάνωση των οποίων καθορίζεται από τον πάροχο της πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο, μεταξύ άλλων με τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων ή αλγορίθμων, ιδίως με την προβολή, την επισήμανση και τον καθορισμό αλληλουχίας·

[...]».

8 Το άρθρο 28α, παράγραφοι 1 και 5, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ένας πάροχος πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο που είναι εγκατεστημένος στο έδαφος κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 της οδηγίας [2000/31] υπάγεται στη δικαιοδοσία του εν λόγω κράτους μέλους.

[...]

5. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, το άρθρο 3 και τα άρθρα 12 ως 15 της οδηγίας [2000/31] ισχύουν για τους παρόχους πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο, οι οποίοι θεωρούνται εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.»

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/1535

9 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία ε' έως ζ', της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ 2015, L 241, σ. 1), προβλέπει τους εξής ορισμούς:

«ε) “κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες”: απαίτηση γενικής φύσεως σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών που περιγράφονται στο στοιχείο β) και στην άσκησή τους, ειδικότερα διατάξεις για τους παρέχοντες υπηρεσίες, τις υπηρεσίες και τον αποδέκτη των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των κανόνων που δεν αναφέρονται ειδικά στις υπηρεσίες που ορίζονται στο ίδιο σημείο.

[...]

στ) “τεχνικός κανόνας”: τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική *de jure* ή *de facto*, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 7, οι

νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

[...]

ζ) “σχέδιο τεχνικού κανόνα”: το κείμενο μιας τεχνικής προδιαγραφής ή άλλης απαίτησης ή ενός κανόνα σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών διατάξεων, που εκπονείται προκειμένου η τεχνική αυτή προδιαγραφή ή απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες να καθιερωθεί αμέσως ή εν τέλει ως τεχνικός κανόνας, και το οποίο, δεδομένου ότι βρίσκεται σε προπαρασκευαστικό στάδιο, μπορεί να υποστεί ουσιαστικές τροποποιήσεις.»

10 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.»

Το αυστριακό δίκαιο

11 Το άρθρο 1 του KoPl-G ορίζει τα εξής:

«1. Σκοπός του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου είναι να προάγει την υπεύθυνη και διαφανή διαχείριση καθώς και την άμεση επεξεργασία των ειδοποιήσεων εκ μέρους των χρηστών σχετικά με τα κατωτέρω οριζόμενα περιεχόμενα σε πλατφόρμες επικοινωνίας.

2. Οι ημεδαποί και αλλοδαποί πάροχοι υπηρεσιών οι οποίοι παρέχουν πλατφόρμες επικοινωνίας (άρθρο 2, σημείο 4) με σκοπό το οικονομικό όφελος εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, εκτός εάν:

1) ο αριθμός των εγγεγραμμένων χρηστών με δικαίωμα πρόσβασης στην πλατφόρμα επικοινωνίας στην Αυστρία είναι κατά μέσο όρο μικρότερος από 100 000 άτομα κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους και

2) ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιήθηκε στην Αυστρία κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους από την εκμετάλλευση της πλατφόρμας επικοινωνίας, είναι μικρότερος από 500 000 ευρώ.

[...]

4. Οι πάροχοι πλατφορμών διαμοιρασμού βίντεο (άρθρο 2, σημείο 12) εξαιρούνται από τις υποχρεώσεις του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου όσον αφορά τα προγράμματα που διατίθενται σε αυτές (άρθρο 2, σημείο 9) και τα βίντεο που παράγονται από τους χρήστες (άρθρο 2, σημείο 7).

5. Κατόπιν αιτήματος του παρόχου, η εποπτική αρχή αποφαινεται κατά πόσον ο πάροχος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου.

[...]

12 Το άρθρο 2 του ΚοPI-G ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

2) “υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας”: κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής του αποδέκτη των υπηρεσιών [...], και ιδίως το διαδικτυακό εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών, η παροχή πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, η διαδικτυακή διαφήμιση, οι ηλεκτρονικές μηχανές αναζήτησης και οι δυνατότητες ανάκτησης δεδομένων, καθώς και οι υπηρεσίες μέσω των οποίων παρέχεται η δυνατότητα διαβίβασης πληροφοριών σε ηλεκτρονικό δίκτυο, πρόσβασης σε ηλεκτρονικό δίκτυο ή καταγραφής των πληροφοριών που αφορούν συγκεκριμένο χρήστη [...].

3) “πάροχος υπηρεσιών”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παρέχει πλατφόρμα επικοινωνίας·

4) “πλατφόρμα επικοινωνίας”: υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, κύριος σκοπός ή βασική λειτουργία της οποίας είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων ή αναπαραστάσεων με νοητικό περιεχόμενο υπό τη μορφή προφορικού λόγου, γραπτού λόγου, ήχου ή εικόνας, μεταξύ χρηστών και ενός ευρέος κύκλου άλλων χρηστών, μέσω μαζικής διάδοσης·

[...]

6) “χρήστης”: κάθε πρόσωπο που χρησιμοποιεί μια πλατφόρμα επικοινωνίας, ανεξαρτήτως του αν είναι εγγεγραμμένος σε αυτήν·

7) “βίντεο παραγόμενα από χρήστες”: το σειριακό σύνολο κινούμενων εικόνων με ή χωρίς ήχο, το οποίο συνιστά ένα μεμονωμένο στοιχείο, ανεξαρτήτως του μήκους του, που δημιουργείται από χρήστη και μεταφορτώνεται σε πλατφόρμα διαμοιρασμού βίντεο από τον ίδιο ή οιονδήποτε άλλον χρήστη·

[...]

9) “πρόγραμμα”: ένα μεμονωμένο στοιχείο υπηρεσίας οπτικοακουστικών μέσων το οποίο αποτελείται, ανεξαρτήτως του μήκους του, από σειριακό σύνολο κινούμενων εικόνων με ή χωρίς ήχο, στο πλαίσιο προγραμματισμού ή καταλόγου καταρτιζόμενου από τον πάροχο υπηρεσιών μέσω επικοινωνίας· η έννοια αυτή περιλαμβάνει ταινίες μεγάλου μήκους, βιντεοκλίπ, αθλητικά γεγονότα, κωμικές σειρές, ντοκιμαντέρ, ενημερωτικά προγράμματα, καλλιτεχνικά και πολιτιστικά προγράμματα, παιδικά προγράμματα και δραματοποιημένα έργα·

[...]

12) “πλατφόρμα διαμοιρασμού βίντεο”: μια υπηρεσία όπως ορίζεται στα άρθρα 56 και 57 [ΣΛΕΕ], όπου ο κύριος σκοπός της υπηρεσίας ή ενός διαχωρίσιμου τμήματος αυτής ή μια βασική λειτουργία της υπηρεσίας είναι η παροχή στο ευρύ κοινό είτε προγραμμάτων (σημείο 9), βίντεο παραγόμενων από τους χρήστες (σημείο 7), ή και των δύο, για τα οποία ο πάροχος της πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο δεν έχει συντακτική ευθύνη, με σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία ή την εκπαίδευση, μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, της [οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΕ 2018, L 321, σ. 36)], και η οργάνωση των οποίων καθορίζεται από τον πάροχο της πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο (μεταξύ άλλων με τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων ή αλγορίθμων, ιδίως με την προβολή, την επισήμανση και τον καθορισμό αλληλουχίας).»

13 Το άρθρο 3 του ΚοPI-G ορίζει τα εξής:

«1. Οι πάροχοι υπηρεσιών οφείλουν να θεσπίζουν αποτελεσματικές και διαφανείς διαδικασίες για τη διαχείριση και την επεξεργασία των ειδοποιήσεων σχετικά με εικαζόμενα παράνομα περιεχόμενα στην πλατφόρμα επικοινωνίας.

[...]

4. Επιπλέον, οι πάροχοι υπηρεσιών μεριμνούν ώστε να υπάρχει μια αποτελεσματική και διαφανής διαδικασία επανεξέτασης των αποφάσεών τους σχετικά με τον αποκλεισμό ή την αφαίρεση περιεχομένου που έχει αποτελέσει αντικείμενο ειδοποίησης (παράγραφος 3, σημείο 1).
[...]

[...]»

14 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του ΚοPI-G ορίζει τα εξής:

«Οι πάροχοι υπηρεσιών υποχρεούνται σε ετήσια βάση και, αν πρόκειται για πλατφόρμες επικοινωνίας με πάνω από ένα εκατομμύριο εγγεγραμμένους χρήστες, ανά εξάμηνο να καταρτίζουν έκθεση όσον αφορά τη διαχείριση των ειδοποιήσεων σχετικά με εικαζόμενα παράνομα περιεχόμενα. Η έκθεση πρέπει να διαβιβάζεται στην εποπτική αρχή το αργότερο έναν μήνα από τη λήξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται και παράλληλα να είναι επί μονίμου βάσεως διαθέσιμη και εύκολα προσβάσιμη στον διαδικτυακό τόπο του παρόχου.»

15 Το άρθρο 5 του ΚοPI-G ορίζει τα εξής:

«1. Οι πάροχοι υπηρεσιών ορίζουν ένα πρόσωπο το οποίο πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 4, του *Verwaltungsstrafgesetz 1991 – VStG* (νόμου του 1991 περί διοικητικών κυρώσεων, *BGBI.*, 52/1991). Το πρόσωπο αυτό:

- 1) εγγυάται την τήρηση των διατάξεων του παρόντος νόμου,
- 2) έχει την εξουσία να απευθύνει εντολές για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου,
- 3) διαθέτει την απαραίτητη γνώση της γερμανικής γλώσσας για να είναι σε θέση να συνεργάζεται με τις διοικητικές και τις δικαστικές αρχές,

4) διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για την επιτέλεση των καθηκόντων του.

[...]

4. Ο πάροχος υπηρεσιών ορίζει ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ως αντίκλητο για τις διοικητικές και δικαστικές κοινοποιήσεις. Εφαρμογή έχουν η παράγραφος 1, σημείο 3, η παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, και η παράγραφος 3.

5. Η εποπτική αρχή ενημερώνεται αμελλητί για την ταυτότητα του ορισθέντος υπευθύνου και του αντικλήτου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης, Google Ireland, Meta Platforms Ireland και Tik Tok Technology, είναι εταιρίες εγκατεστημένες στην Ιρλανδία οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες πλατφόρμας επικοινωνίας, μεταξύ άλλων στην Αυστρία.
- 17 Μετά την έναρξη ισχύος του ΚοPI-G το 2021, οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης ζήτησαν από την KommAustria να αναγνωρίσει, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 5, του ΚοPI-G, ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού.
- 18 Με τρεις αποφάσεις, της 26ης Μαρτίου, της 31ης Μαρτίου και της 22ας Απριλίου 2021, η αρχή αυτή αποφάνθηκε ότι οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚοPI-G διότι παρέχουν υπηρεσία «πλατφόρμας επικοινωνίας» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 4, του εν λόγω νόμου.
- 19 Οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης προσέφυγαν κατά των σχετικών αποφάσεων ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία), το οποίο απέρριψε τις προσφυγές τους ως αβάσιμες.
- 20 Οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης ισχυρίζονται, με τις αιτήσεις αναιρέσεως που άσκησαν κατά των ως άνω αποφάσεων ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία), δηλαδή του αιτούντος δικαστηρίου, αφενός, ότι η Ιρλανδία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ενημερώθηκαν για τη θέσπιση του ΚοPI-G όπως ορίζουν το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β', και παράγραφος 5, της οδηγίας 2000/31 και ότι, ως εκ τούτου, ο νόμος αυτός δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση τους. Αφετέρου, υποστηρίζουν ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται με τον εν λόγω νόμο είναι δυσανάλογες και ασυμβίβαστες προς την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών και την «αρχή της χώρας καταγωγής» την οποία προβλέπει η οδηγία 2000/31, καθώς και, όσον αφορά τις υπηρεσίες πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο, η οδηγία 2010/13.
- 21 Ως προς το ζήτημα αυτό, πρώτον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι με τις αιτήσεις αναιρέσεως τίθεται το ζήτημα αν ο ΚοPI-G ή οι υποχρεώσεις τις οποίες αυτός επιβάλλει στους παρόχους υπηρεσιών αποτελούν μέτρα που στρέφονται κατά «συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι διατηρεί αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό κατά το μέτρο που οι διατάξεις του ΚοPI-G είναι γενικές και αφηρημένες και επιβάλλουν στους παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας γενικές υποχρεώσεις ισχύουσες ελλείψει οποιασδήποτε ατομικής και συγκεκριμένης πράξεως.

- 22 Δεύτερον, για την περίπτωση που γίνει δεκτό ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/31, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 5, της ίδιας οδηγίας, προκειμένου να κρίνει αν ο ΚοPI-G μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση των αναιρεσειουσών της κύριας δίκης, παρά τη μη κοινοποίησή του.
- 23 Τρίτον, επίσης για την περίπτωση που γίνει δεκτό ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλει ο ΚοPI-G στους παρόχους υπηρεσιών πλατφόρμας επικοινωνίας πρέπει να χαρακτηριστούν ως μέτρα που στρέφονται κατά «συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι υποχρεώσεις αυτές, με την επιφύλαξη ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας, ισχύουν, κατ' αρχήν, για τις υπηρεσίες που παρέχουν οι αναιρεσειούσες της κύριας δίκης ως πάροχοι υπηρεσιών πλατφόρμας επικοινωνίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει, κατά το αιτούν δικαστήριο, να εξεταστεί, όσον αφορά τους παρόχους υπηρεσιών πλατφόρμας ανταλλαγής βίντεο, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο αα', της οδηγίας 2010/13, αν η αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής η οποία εφαρμόζεται και στο πλαίσιο της οδηγίας αυτής δυνάμει του άρθρου της 28α, παράγραφος 1, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 3 της οδηγίας 2000/31, κωλύει την εφαρμογή των υποχρεώσεων που επιβάλλει ο ΚοPI-G στους παρόχους υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος άλλου κράτους μέλους στα περιεχόμενα των πλατφορμών αυτών στην περίπτωση που αυτά δεν είναι προγράμματα ή βίντεο παραγόμενα από τους χρήστες.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο ii, της οδηγίας 2000/31 την έννοια ότι ως μέτρο που αφορά “συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας” μπορεί να θεωρηθεί και νομοθετικό μέτρο που αφορά μια γενική κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (όπως είναι οι πλατφόρμες επικοινωνίας), ή για την ύπαρξη μέτρου υπό το πρίσμα της εν λόγω διάταξης απαιτείται να έχει ληφθεί απόφαση που να αφορά συγκεκριμένη περίπτωση (όπως, για παράδειγμα, πλατφόρμα επικοινωνίας που προσδιορίζεται ονομαστικά);
- 2) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2000/31 την έννοια ότι, σε έκτακτες περιπτώσεις, η παράλειψη της “το συντομότερο δυνατό” (εκ των υστέρων) κοινοποίησης του ληφθέντος μέτρου στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο επίμαχος φορέας, κατά τα προβλεπόμενα στη διάταξη αυτή, έχει ως αποτέλεσμα, μετά την παρέλευση εύλογου διαστήματος για την (εκ των υστέρων) κοινοποίηση, να μην επιτρέπεται η εφαρμογή του μέτρου σε συγκεκριμένη υπηρεσία;
- 3) Αντιτίθεται το άρθρο 28α, παράγραφος 1, της [οδηγίας 2010/13] στην εφαρμογή μέτρου, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, το οποίο δεν αφορά προγράμματα και βίντεο παραγόμενα από τους χρήστες τα οποία διατίθενται σε πλατφόρμα διαμοιρασμού βίντεο;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 25 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 έχει την έννοια ότι εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά τη διάταξη αυτή, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.
- 26 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης της οποίας το γράμμα δεν παραπέμπει ρητώς στο εθνικό δίκαιο, πρέπει, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2022, *Fédération des entreprises de la beauté*, C-4/21, EU:C:2022:681, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 27 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, διαπιστώνεται ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται σε «συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας». Η χρήση του ενικού και του επιθετικού προσδιορισμού «συγκεκριμένη» υποδηλώνει ότι η υπηρεσία για την οποία γίνεται λόγος πρέπει να νοείται ως μεμονωμένη υπηρεσία, παρεχόμενη από έναν ή περισσότερους φορείς παροχής υπηρεσιών, και ότι, κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λαμβάνουν, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.
- 28 Το γεγονός ότι η έννοια των «μέτρων» μπορεί να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα μέτρων λαμβανόμενων από τα κράτη μέλη δεν κλονίζει την ανωτέρω εκτίμηση.
- 29 Πράγματι, με τη χρήση ενός τέτοιου ευρέος και γενικού όρου ο νομοθέτης της Ένωσης άφησε στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών την επιλογή της φύσης και της μορφής των μέτρων τα οποία μπορούν να λάβουν δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31. Αντιθέτως, η χρήση του όρου αυτού ουδόλως προδικάζει την ουσία και το ουσιαστικό περιεχόμενο των εν λόγω μέτρων.
- 30 Δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο αυτό και, ιδίως, οι διαδικαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 4, στοιχείο β', επιβεβαιώνουν την ως άνω ερμηνεία.
- 31 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν, σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας που εμπίπτει στον συντονισμένο τομέα, μέτρα που εισάγουν παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, τούτο δε υπό δύο σωρευτικές προϋποθέσεις (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112, σκέψη 83).
- 32 Αφενός, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/31, το οικείο περιοριστικό μέτρο πρέπει να είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας και της δημόσιας ασφάλειας ή την προστασία των καταναλωτών, να λαμβάνεται

όσον αφορά υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία πράγματι παραβιάζει τους σκοπούς αυτούς ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να παραβιάσει τους σκοπούς αυτούς και, τέλος, να είναι ανάλογο προς τους εν λόγω σκοπούς.

- 33 Αφετέρου, το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι το οικείο κράτος μέλος πρέπει, πριν από τη λήψη των μέτρων και υπό την επιφύλαξη τυχόν δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών διαδικασιών και των πράξεων που διενεργούνται στο πλαίσιο ποινικών ερευνών, όχι μόνο να έχει ζητήσει από το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο πάροχος της υπηρεσίας να λάβει μέτρα και το τελευταίο να μην τα λάβει ή αυτά να είναι ανεπαρκή, αλλά επίσης και να έχει κοινοποιήσει την πρόθεσή του να λάβει τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα στην Επιτροπή και στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 34 Η προϋπόθεση που εκτίθεται στην προηγούμενη σκέψη ενισχύει το συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, λαμβάνοντας μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.
- 35 Πράγματι, προβλέποντας ότι τα κράτη μέλη εντός των οποίων παρέχεται υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας υποχρεούνται, όταν προτίθενται να λάβουν, ως κράτη μέλη προορισμού της υπηρεσίας, μέτρα βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, να ζητήσουν τη λήψη μέτρων από το κράτος μέλος καταγωγής της υπηρεσίας, ήτοι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής της, η εν λόγω διάταξη προϋποθέτει ότι είναι δυνατό να προσδιοριστούν οι φορείς παροχής υπηρεσιών και, κατά συνέπεια, τα οικεία κράτη μέλη.
- 36 Αν όμως επιτρεπόταν στα κράτη μέλη να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μέσω μέτρων γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενων αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής ορισμένης κατηγορίας τέτοιων υπηρεσιών, ο ανωτέρω προσδιορισμός θα ήταν, αν όχι αδύνατος, τουλάχιστον υπερβολικά δυσχερής και, επομένως, τα κράτη μέλη δεν θα ήταν σε θέση να τηρήσουν μια τέτοια διαδικαστική προϋπόθεση.
- 37 Επιπλέον, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 68 των προτάσεών του, εάν το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει και μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα που εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής μιας κατηγορίας υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, η προηγούμενη κοινοποίηση την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας θα ήταν περιττή σε σχέση με εκείνη που απαιτεί η οδηγία 2015/1535.
- 38 Πράγματι, η τελευταία αυτή οδηγία επιβάλλει, κατ' ουσίαν, την κοινοποίηση εκ μέρους των κρατών μελών κάθε σχεδίου τεχνικού κανόνα του οποίου οι κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες περιέχουν απαιτήσεις γενικής φύσεως όσον αφορά την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και την άσκησή τους.
- 39 Τρίτον, αν τα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, οδηγίας 2000/31, ερμηνεύονταν υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενα αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής μιας κατηγορίας υπηρεσιών της

κοινωνίας της πληροφορίας, θα ετίθετο εν αμφιβόλω η αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής στην οποία στηρίζεται η οδηγία και θα διακυβευόταν ο σκοπός της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς τον οποίο επιδιώκει.

- 40 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 3 είναι μια διάταξη με κεντρικό ρόλο στην οικονομία και στο σύστημα της οδηγίας 2000/31, κατά το μέτρο που καθιερώνει την ανωτέρω αρχή για την οποία γίνεται επίσης λόγος στην αιτιολογική σκέψη 22, που αναφέρει ότι «ο έλεγχος των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να ασκείται στην πηγή της δραστηριότητας».
- 41 Πράγματι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν τον συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.
- 42 Συνεπώς, η οδηγία 2000/31 στηρίζεται στην εφαρμογή των αρχών του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής και της αμοιβαίας αναγνώρισης και, ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του συντονισμένου τομέα τον οποίο ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο η', της οδηγίας, οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ρυθμίζονται μόνο στο κράτος μέλος στο οποίο το έδαφος είναι εγκατεστημένοι οι φορείς που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές (πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2011, eDate Advertising κ.λπ., C-509/09 και C-161/10, EU:C:2011:685, σκέψεις 56 έως 59).
- 43 Κατά συνέπεια, αφενός, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος ως κράτος μέλος καταγωγής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να ρυθμίσει τις υπηρεσίες αυτές και, ως εκ τούτου, να προστατεύσει τους σκοπούς γενικού συμφέροντος που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας 2000/31.
- 44 Αφετέρου, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος, ως κράτος μέλος προορισμού των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, να μην περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών αυτών απαιτώντας την τήρηση πρόσθετων υποχρεώσεων οι οποίες εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα και έχουν θεσπιστεί από αυτό.
- 45 Τούτου δοθέντος, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 24 της οδηγίας 2000/31, ο νομοθέτης της Ένωσης εκτίμησε ότι, «παρά τον κανόνα περί ελέγχου στην πηγή των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας», που αποτελεί άλλη έκφραση της αρχής του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, είναι σύννομο τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει η οδηγία.
- 46 Συνεπώς, το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 επιτρέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε κράτος μέλος εντός του οποίου παρέχεται υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας να παρεκκλίνει από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.
- 47 Εντούτοις, αν η διάταξη αυτή ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενα αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής μιας κατηγορίας υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, θα ετίθετο εν αμφιβόλω η αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1.

- 48 Πράγματι, η αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής συνεπάγεται κατανομή της ρυθμιστικής αρμοδιότητας μεταξύ του κράτους μέλους καταγωγής του φορέα παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και του κράτους μέλους εντός του οποίου παρέχεται η οικεία υπηρεσία, ήτοι του κράτους μέλους προορισμού.
- 49 Πλην όμως, αν επιτρεπόταν στο δεύτερο κράτος μέλος να λαμβάνει, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα εφαρμοζόμενα αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής μιας κατηγορίας τέτοιων υπηρεσιών, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένος στο κράτος μέλος αυτό, θα θιγόταν η ρυθμιστική αρμοδιότητα του πρώτου κράτους μέλους και οι φορείς αυτοί παροχής υπηρεσιών θα υπάγονταν κατ' αποτέλεσμα τόσο στη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής όσο και στη νομοθεσία του ή των κρατών μελών προορισμού.
- 50 Εντούτοις, από την αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2000/31 προκύπτει ότι, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 40 της παρούσας απόφασης, στο σύστημα που θέσπισε η εν λόγω οδηγία ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε ότι ο έλεγχος των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας θα διενεργείται στην πηγή της δραστηριότητας, ήτοι στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής των υπηρεσιών, με τον τριπλό σκοπό της αποτελεσματικής προστασίας του γενικού συμφέροντος, της βελτίωσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών και της αποτελεσματικής εξασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών και της ασφάλειας δικαίου για τους φορείς παροχής των υπηρεσιών και τους αποδέκτες τους.
- 51 Κατά συνέπεια, η ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 47 της παρούσας απόφασης θα έθιγε το σύστημα της οδηγίας αυτής και θα αντιστρατευόταν τους σκοπούς της, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την αρχή του ελέγχου στο κράτος μέλος καταγωγής την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 52 Όπως τόνισε η Επιτροπή, σκοπός της προβλεπόμενης στο άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας δυνατότητας παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας δεν είναι να επιτραπεί στα κράτη μέλη η λήψη γενικών και αφηρημένων μέτρων για τη ρύθμιση μιας κατηγορίας φορέων παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας στο σύνολό της, ακόμη και στην περίπτωση που τα μέτρα αυτά καταπολεμούν είδη περιεχομένου τα οποία θίγουν σοβαρά τους σκοπούς που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας.
- 53 Εξάλλου, αν επιτρεπόταν στο κράτος μέλος προορισμού να λαμβάνει γενικά και αφηρημένα μέτρα για τη ρύθμιση της παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας από φορείς παροχής υπηρεσιών που δεν είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός του, θα υπονομευόταν η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και θα θιγόταν η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης στην οποία, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 42 της παρούσας απόφασης, στηρίζεται η οδηγία 2000/31.
- 54 Επιπλέον, όσον αφορά πάντοτε την τελολογική ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 και της έννοιας των «μέτρων που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αιτιολογικής της σκέψης 8, σκοπός της είναι να συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

- 55 Υπό την οπτική αυτή, σκοπός της οδηγίας, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 5 και 6, είναι να καταργήσει τα νομικά εμπόδια στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δηλαδή τα εμπόδια τα οποία οφείλονται στις αποκλίσεις των νομοθεσιών καθώς και στην έλλειψη ασφάλειας δικαίου ως προς το ποιοι εθνικοί κανόνες ισχύουν για τις υπηρεσίες αυτές.
- 56 Πλην όμως, αν επιτρεπόταν στα κράτη μέλη να λαμβάνουν, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα που αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής υπηρεσιών, αποτέλεσμα μιας τέτοιας ερμηνείας θα ήταν εν τέλει η υπαγωγή των ενδιαφερόμενων φορέων παροχής υπηρεσιών σε διαφορετικές νομοθεσίες και, κατά συνέπεια, η εκ νέου εισαγωγή των νομικών εμποδίων στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών των οποίων την άρση επιδιώκει η οδηγία.
- 57 Τέλος, υπενθυμίζεται ότι ο σκοπός της οδηγίας 2000/31 που συνίσταται στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών επιδιώκεται μέσω ενός μηχανισμού ελέγχου των μέτρων που μπορούν να προσβάλουν την ελευθερία αυτή, ο οποίος επιτρέπει τόσο στην Επιτροπή όσο και στο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο παρέχων την υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας να βεβαιώνονται ότι τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία για την ικανοποίηση επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Airbnb Ireland, C-390/18, EU:C:2019:1112, σκέψη 91).
- 58 Εντούτοις, η κρίση ότι μέτρα γενικού και αφηρημένου χαρακτήρα τα οποία αφορούν περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας δεν εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31, δεν συνεπάγεται την εξαίρεση τέτοιου είδους μέτρων από τον ως άνω μηχανισμό ελέγχου.
- 59 Αντιθέτως, συνέπεια μιας τέτοιας ερμηνείας είναι ότι δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τέτοια μέτρα και, επομένως, δεν απαιτείται καν η εξακρίβωση του αν αυτά είναι αναγκαία για την ικανοποίηση επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος.
- 60 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 έχει την έννοια ότι δεν εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά τη διάταξη αυτή, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.

Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 61 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, όπως συνοψίζεται στις σκέψεις 22 και 23 της παρούσας απόφασης, προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα αρμόζει καταφατική απάντηση.
- 62 Πλην όμως, όπως κρίθηκε στη σκέψη 60 της παρούσας απόφασης, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.

- 63 Επομένως, λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά,

έχει την έννοια ότι:

δεν εμπίπτουν στα «μέτρα που στρέφονται κατά συγκεκριμένης υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας», κατά τη διάταξη αυτή, γενικά και αφηρημένα μέτρα τα οποία αφορούν μια περιγραφόμενη με γενικούς όρους κατηγορία συγκεκριμένων υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και εφαρμόζονται αδιακρίτως σε κάθε φορέα παροχής της εν λόγω κατηγορίας υπηρεσιών.

(υπογραφές)